

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

DARJA ŽAGAR

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**REVIZORJEVI POSTOPKI PRI PREPREČEVANJU PRANJA
DENARJA**

Ljubljana, avgust 2010

DARJA ŽAGAR

IZJAVA

Študent/ka Darja Žagar izjavljam, da sem avtor/ica tega diplomskega dela, ki sem ga napisal/a pod mentorstvom dr. Maje Zaman Groff, in da dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 13. avgusta 2010

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 PRANJE DENARJA	2
1.1 Začetki pranja denarja in pojem pranja denarja.....	2
1.2 Viri umazanega denarja v svetu in v Sloveniji	3
1.3 Proces pranja denarja.....	4
1.4 Metode pranja denarja	5
2 ZAKONODAJA NA PODROČJU PREPREČEVANJA PRANJA.....	7
DENARJA	7
2.1 Zakonodaja o preprečevanju pranja denarja v svetu	7
2.2 Zakon o preprečevanju pranja denarja.....	8
2.2.1 Izvajanje ukrepov za poznavanje stranke	9
2.2.2 Sporočanje podatkov Uradu	10
2.2.3 Imenovanje pooblaščenca.....	10
2.2.4 Skrb za izobraževanje in strokovno usposabljanje delavcev.....	10
2.2.5 Priprava seznama indikatorjev	11
2.2.6 Varstvo in hramba podatkov	12
3 VLOGA REVIZORJA PRI PREPREČEVANJU PRANJA DENARJA.....	12
3.1 Postopki revizorja pri preprečevanju pranja denarja	14
3.1.1 Ohranjanje poklicne nezaupljivosti	15
3.1.2 Razpravljanje v delovni skupini	15
3.1.3 Postopki ocenjevanja tveganj	16
3.1.4 Revizorjeva ocena tveganja ter odzivi na tveganja	18
3.1.5 Presojanje revizijskih dokazov	18
3.2 Obveščanje posloводства in pristojnih za upravljanje	19
3.3 Poročanje državnim organom in organom pregona.....	19
3.4 Preiskovalna revizija.....	21
SKLEP	22
LITERATURA IN VIRI	24

UVOD

Pranje denarja je vse večji problem, ki se pojavlja na mednarodni ravni. Njegov glavni namen je prikriti izvor umazanega denarja, ki ga kriminalci pridobijo prek različnih predhodno storjenih kaznivih dejanj. V nadaljevanju je potrebno ta denar oprati, tako da zopet pridobi legalno in legitimno obliko.

V Sloveniji področje pranja denarja ureja Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, ki je bil sprejet leta 2007 kot odgovor na zahteve Evropske Unije in ostale mednarodne zahteve, kot je Projektna skupina za finančno ukrepanje (Financial action task force, v nadaljevanju FATF), katere temeljna naloga je boj proti pranju denarja.

V Sloveniji pranje denarja sicer ne predstavlja tako velikega problema kot drugod po svetu, vendar se moramo zavedati, da je ta problem globalen. Ker je Slovenija povezana v globalizacijske procese, lahko hitro pride do vdora umazanega denarja v naše sisteme. Ravno zaradi tega je nujno, da imamo zakonodajo s tega področja čim bolj urejeno.

Ena izmed novosti leta 2007 sprejetega zakona je uveljavitev obveznega poročanja revizorjev Uradu Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja o odkritih sumih glede pranja denarja revidirane organizacije. S tem se je odgovornost revizorjev močno povečala. Biti mora zelo previden, da ne spregleda kakšnih znakov, ki nakazujejo na to kriminalno dejanje, kajti če se izkaže, da gre za pranje denarja in da revizorjevi postopki niso bili v skladu z vsemi pravili, lahko to močno ogrozi njegov ugled in ugled revizijske družbe, revizor sam pa je lahko obdolžen sodelovanja pri pranju denarja.

Revizor ima v boju proti pranju denarja veliko vlogo. Organom pregona pomaga na ta način, da prepozna in nato poroča o nenavadnih in sumljivih transakcijah. Cilj te diplomske naloge je torej predstaviti postopke, ki jih mora revizor izvesti v zvezi z odkrivanjem znakov pranja denarja v družbi, ki jo revidira. V nalogi bo predstavljen tudi postopek, ki mu revizor sledi v primeru odkritja tovrstne prevare, vključno s tem, komu in na kakšen način mora svoja odkritja sporočiti. Namen naloge je poudariti vlogo in pomen revizorja pri reševanju problematike pranja denarja.

Diplomska naloga je strukturirana tako, da je najprej predstavljeno področje pranja denarja, torej zgodovina, definicije, proces ter najpogostejše metode pranja denarja. V nadaljevanju je opisana temeljna zakonodaja na področju pranja denarja, in sicer najprej najpomembnejši mednarodni predpisi, nato pa še slovenska zakonodaja, torej Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma. Na koncu pa sem se posvetila temi revidiranja tovrstnega problema, opredeljeni so postopki in naloge revizorjev, ki jih morajo izvajati pri preprečevanju pranja denarja.

1 PRANJE DENARJA

Pranje denarja je kaznivo dejanje, ki postaja globalen problem. Zanj je značilno, da ogroža finančni in gospodarski sistem. Težavnost odkrivanja pa je ravno v tem, da razne interesne skupine vidijo v tem dejanju vir zaslužka. Bistvo tega poglavja je torej predstaviti razvoj tega dejanja vse do danes ter prikazati zahtevne metode, ki so jih razvili pralci denarja zaradi vse bolj urejene zakonodaje na tem področju.

1.1 Začetki pranja denarja in pojem pranja denarja

Začetek uporabe izraza »pranje denarja« sega v dvajseta leta prejšnjega stoletja, in sicer v obdobje prohibicije v Združenih državah Amerike. To je bil čas prepovedi prodaje alkohola in občutne omejitve igralniških storitev. Posamezniki so uporabljali različne načine, da so prikriji velike vsote denarja, pridobljene z uvozom in prodajo alkohola. En od načinov prikriivanja denarja so bile tudi zakonite igralnice, kjer je bilo plačilo gotovina, največkrat v obliki kovancev, pa tudi javne pralnice perila in avtomati (prodajni avtomati za cigarete, brezalkoholne pijače itn.) so bili zelo pripravna mesta, kjer je ta denar spet prišel v zakonit plačilni promet (Šeme Hočevar, 2007, str. 17).

Lamberger (2009, str. 100) ugotavlja, da je pranje denarja dokaj nova oblika kriminalnega dejanja, ki se je pri nas pojavila kot zakonsko prepovedana dejavnost v letu 1995. Izvaja se lahko v vseh finančnih inštitucijah. Pravna zakonodaja je bila sicer sprejeta zaradi pritiskov zahodnih držav, vendar smo se tudi v Sloveniji srečali s tovrstnim kaznivim dejanjem. Kriminalistična policija je obravnavala več primerov pranja denarja, od katerih je v nekaterih primerih šlo za umazan denar iz tujine, v nekaj primerih pa je umazan denar izviral iz kaznivih dejanj, ki so bila storjena na območju Republike Slovenije.

Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (Ur.l. RS, št. 60/2007, v nadaljevanju ZPPDFT) definira pojem pranja denarja kot katero koli ravnanje, s katerim se prikriva izvor denarja ali drugega premoženja, pridobljenega s kaznivim dejanjem, in vključuje:

- zamenjavo ali kakršen koli prenos denarja ali drugega premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja;
- skrivanje ali prikrivanje prave narave, izvora, nahajanja, gibanja, razpolaganja, lastništva ali pravic v zvezi z denarjem ali drugim premoženjem, ki izvira iz kaznivega dejanja.

V Kazenskem zakoniku (Ur.l. RS, št. 55/2008, v nadaljevanju KZ-1) pa pranje denarja opredeljuje 245. člen. Po njem se pranja denarja obtoži osebo, ki denar ali premoženje, za katero ve, da je bilo pridobljeno s kaznivim dejanjem, sprejme, zamenja, hrani, z njim razpolaga, ga uporabi pri gospodarski dejavnosti ali na drug način, določen z zakonom o

preprečevanju pranja denarja, s pranjem zakrije ali poskusi zakriti njegov izvor. Osebo, obtoženo pranja denarja, se po tem členu KZ-1 kaznuje z do pet let zapora. KZ-1 v nadaljevanju določa še zaporne kazni za ostale udeležence pri tem kaznivem dejanju ter nakaže, da se denar in premoženje iz tega dejanja zaplenita.

1.2 Viri umazanega denarja v svetu in v Sloveniji

Režek (2002, str. 152) ugotavlja, da so viri umazanega denarja vse bolj raznovrstni. Po ocenah strokovnjakov največji del umazanega denarja izvira iz naslednjih kriminalnih dejanj:

- večina kriminalnih dejanj še vedno izhaja iz kaznivih dejanj, povezanih s trgovino z mamili;
- velik delež predstavlja tudi denar, ki izvira iz nezakonite trgovine z orožjem;
- vir umazanega denarja so tudi poslovne in davčne goljufije, pri katerih je potrebno prikriti izvor nelegalno pridobljenih koristi, ker bi sicer storilci kaznivih dejanj te koristi težje obdržali;
- pranje denarja uporabljajo tudi velike multinacionalne družbe, in sicer zato, da na ta način prikrijejo sredstva za podkupovanje pri pridobivanju donosnih pogodb;
- s pranjem denarja se lahko prikriva tudi nenamenska poraba bančnih posojil ali neupravičeno odtujevanje sredstev za osebne koristi.

Izvori umazanega denarja v Sloveniji se razlikujejo od najpogostejših izvorov v svetu. Urad RS za preprečevanje pranja denarja sicer težko ugotovi, katero predhodno kaznivo dejanje je bilo storjeno, vendar na podlagi obvestil sklepa, da je bilo med predhodnimi kaznivimi dejanji, iz katerih najverjetneje izvira umazan denar, v letu 2009, podobno kot v letih 2005 – 2008, zaznanih največ kaznivih dejanj zlorabe položaja in davčne zatajitve. V podanih obvestilih o sumljivih transakcijah pa so, poleg navedenih predhodnih kaznivih dejanj, kot verjetni zaznali še predhodni kaznivi dejanji goljufije, velike tatvine in prepovedane proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami (Urad RS za preprečevanje pranja denarja, 2009b, str. 8).

V svetu poznamo več različnih modelov, ki opredeljujejo predhodna kazniva dejanja pri pranju denarja. V Sloveniji poznamo model, ki določa, da je pranje denarja kaznivo samo, če je znesek, ki izvira iz predhodnega kaznivega dejanja, večji od predpisanega zakonskega zneska. Slabost tega sistema je predvsem v tem, da v praksi otežuje ali pa celo onemogoča pregon storilcev, ki pri pranju denarja uporabljajo tehnike drobljenja zneskov (smurfing) na več manjših zneskov ali pa med več udeleženci (Režek, 2002, str. 152).

1.3 Proces pranja denarja

Cilj prevarantov je prikriti izvor denarja in pretvoriti »umazani denar« v obliko, iz katere bo težko odkriti njegovo prvotno poreklo. Šeme Hočevar (2007, str. 29) ugotavlja, da pranje denarja zajema tri osnovne faze: plasma, ustvarjanje plasti in vključitev.

Plasma je začetna faza, ki se začne, ko je pridobljena protipravna premoženjska korist in jo storilec predhodnega kaznivega dejanja izroči pralcu. V večini primerov je denar izročen v gotovini. Veliko instrumentov proti pranju denarja je usmerjenih prav v to fazo, saj je denar ob vstopu v finančni sistem najlažje odkriti. V začetni fazi kriminalci zberejo denar in ga razdelijo v zneske, ki so primerni za kasnejše postopke »pranja«. Največkrat pralci v tej fazi zamenjajo valuto (pri tem so pogosto soudeležene menjalnice), zatem poskušajo položiti gotovino v banke (ali drugo finančno inštitucijo). Banke so zelo pozorne pri velikih vsotah gotovine, zato se pralci denarja ne pojavljajo z vso gotovino naenkrat. Pogosta metoda pranja denarja je uporaba večjega števila posameznikov (angl. *smurfs*).

Ustvarjanje plasti. Ta faza se pojavi, kadar denar uspešno prispe v finančno institucijo in pralec ustvarja plasti, briše računovodske in bančne sledi izvora denarja, izvaja različne logične in nelogične finančne transakcije v banki iz prve faze, najbolj pogosto denar iz te banke nakaže drugam, največkrat v tujino. Težko sledljiva tehnika pranja denarja je tudi mešanje umazanega s čistim denarjem in skupna uporaba pomešanih sredstev v finančnih operacijah. Še en pogosto uporabljen primer te faze pranja denarja je prikrievanje dejanskega lastnika premoženja. Načini za to so lahko različni in so prepuščeni domišljiji in ustvarjalnosti pralca.

Vključitev. Sled za denarjem se zakrije, ko so med izvorom denarja in opranim denarjem naložene mnoge plasti. Denar je treba le uvesti v finančni sistem kot popolnoma legitimno premoženje. V tej fazi se denar vrne k storilcu predhodnega kaznivega dejanja in tako zaključi krog. Lahko gre za nakup nepremičnine, ki se jo kasneje proda, lahko za kreditni odnos z jamstvom itd.

Pri vseh transakcijah, ki jih pralec denarja opravi, lahko opazimo le drobne znake, da niso povsem običajne. Pralec se lahko obnaša neekonomsko ali pa njegova logika ni v skladu z ustaljenimi navadami poslovanja. Ob takšnih priložnostih lahko finančna inštitucija s pomočjo liste indikatorjev za prepoznavanje sumljivih transakcij zazna razliko. Dejstvo pa je, da v večini primerov po končani tretji fazi kriminalci vnovič uporabijo denar za kriminalne namene (npr. kupijo mamila ali orožje) (Šeme Hočevar, 1997, str. 21). Postopek pranja denarja lahko katero od teh faz izpusti.

1.4 Metode pranja denarja

Ker mednarodni finančni sektor vse bolj deluje v skladu s FATF standardi, so pralci denarja prisiljeni iskati vedno nove alternative. Tako nastajajo vse bolj kompleksne metode pranja denarja. V nadaljevanju bom opisala metode, ki se zadnje čase vse bolj uveljavljajo v svetu, in sicer: vključevanje poklicnih pralcev denarja, fizični prenosi gotovine, uporaba gospodarstva in prostih carinskih con, uporaba nebančnih finančnih inštitucij, uporaba podjetij, katerih poslovanje temelji na gotovini, uporaba elektronskih transferjev, izkoriščanje off shore bančništva, uporaba novih finančnih inštrumentov, vključevanje držav v tranziciji in združevanje tehnik pranja denarja (Šeme Hočevar, 2007, str. 32).

Vključevanje »poklicnih pralcev denarja«

Kompleksne metode pranja denarja so posledica vključevanja posebej izurjenih oziroma izobraženih posameznikov v ta proces. Te osebe imajo potrebna finančna in pravna znanja, s katerimi ustvarjajo nove metode, kako se izogniti nadzoru, odkritju in metodam notranje kontrole v finančnih inštitucijah. Ti posredniki po navadi prevzamejo nase vso odgovornost, če oblasti zasežejo denar. Velikokrat kriminalcem ponujajo tudi finančno svetovanje. Poleg posrednikov, ki namesto kriminalcev operejo denar, je v zadnjih letih postal trend pri tem procesu sodelovanje odvetnikov, notarjev in računovodij.

Fizični prenosi gotovine

Prenos gotovine je še vedno najpogostejša tehnika pranja denarja. Za Slovenijo je značilen klasičen prenos gotovine, to pomeni v osebni prtljaji, torbah in v avtomobilih.

Uporaba gospodarstva in prostih carinskih con

V mnogih primerih opravljajo kriminalci določene navidezne izvozno-uvozne posle preko podjetij, ki so ustanovljena zgolj kot kulisa.

Uporaba nebančnih finančnih inštitucij

Prevaranti uporabljajo za pranje denarja menjalnice, zavarovalnice, borzne in druge posrednike, zlatarje, draguljarje, igralnice ipd. Tudi v prihodnje naj bi velik del pranja denarja potekal prav prek teh organizacij.

Uporaba podjetij, katerih poslovanje temelji na gotovini

To metodo uporabljajo predvsem v restavracijah, hotelih, podjetjih za hitro dostavo hrane ter tudi v igralnicah. Primer igralnic: igralec kupi veliko količino plakov, navidezno igra pri mizah, potem zbere plake in jih odnese nazaj na blagajno. Tam mu izdajo ček na prinositelja, na katerem piše, da gre za dobiček iz igralnice. Tako pralec denarja dobi potrdilo o legalnem izvoru denarja. Vse bolj zanimivo postaja tudi igralništvo preko spleta.

Uporaba elektronskih transferjev

Med pralci denarja se vse bolj uporablja elektronsko bančništvo. Sistem je idealen za pralce denarja, saj deluje 24 ur na dan ter povezuje države, banke in druge finančne inštitucije. Še ena prednost za pralce je, da »Online« bančništvo zmanjšuje možnosti neposredne identifikacije stranke pri opravljanju transakcij.

Izkoriščanje off shore bančništva

Razvoj off shore bančnega sektorja je oslabil sledenje denarju in boj proti pranju denarja, saj centralne banke niso pravočasno opazile, da bodo z dovoljenjem matičnim bankam, da le-te ustanovijo svoje off shore podružnice, izgubile nadzor nad njimi.

Uporaba novih finančnih instrumentov

Za pralce denarja so zanimivi akreditivi, obveznice in drugi vrednostni papirji ter bančne garancije. Gre za instrumente, ki se vse bolj uporabljajo, vendar pa jih je skoraj nemogoče spremljati. Tudi izvajanje identifikacije stranke v poslu je mnogokrat težavno in povezano z visokimi stroški.

Vključevanje držav v tranziciji

Sem spadajo predvsem države srednje in vzhodne Evrope ter države v Južni Ameriki, kjer se zaključujejo oziroma so že zaključeni postopki privatizacije, kjer je želja po tujih naložbah velika in kjer je kriminal posegel v veliko večino finančnih inštitucij.

Združevanje tehnik pranja denarja

Združevanje tehnik pranja denarja in uporaba dodatnih načinov, ki včasih vključujejo tudi nakup in prodajo premičnin (na primer umetniških predmetov, avtomobilov, letal), so možnosti, ki jih ima pralec denarja že v trenutku, ko se odloči za storitev kaznivega dejanja.

FATF je v letnem poročilu za leto 2008 poročal o uporabi dveh vse bolj pogostih metod. Prva metoda je pranje denarja preko igralnic, saj to področje še vedno ni dovolj pravno urejeno in je možno na ta način dokaj hitro in neopazno oprati denar, saj se v tem sektorju obračajo velike vsote denarja. Kot drugo pa so navedli pranje denarja prek nogometnega sektorja. Gre za največji šport na svetu in v tem sektorju se prav tako na letni ravni obrne veliko denarja, ki ga ni možno v vsej meri nadzorovati. Tako je tudi proces pranja denarja prek tega sektorja dokaj zapleten.

2 ZAKONODAJA NA PODROČJU PREPREČEVANJA PRANJA DENARJA

V tem poglavju predstavljam temeljne akte, ki urejajo področje pranja denarja, in sicer najprej organizacije, ki na tem področju delujejo na mednarodni ravni, nato pa še zakonodajo, ki ureja te zadeve v Sloveniji.

2.1 Zakonodaja o preprečevanju pranja denarja v svetu

Najpomembnejše organizacije, ki se ukvarjajo z odkrivanjem in preprečevanjem pranja denarja, so Organizacija združenih narodov (v nadaljevanju OZN), Evropska Unija (v nadaljevanju EU), Projektna skupina za finančno ukrepanje (v nadaljevanju FATF), Svet Evrope in Egmont. V nadaljevanju povzemam ugotovitve Šeme Hočvarja (2007, str. 43-87).

OZN se je do danes močno poglobila v področje preprečevanja in odkrivanja pranja denarja. Oblikujejo pravne instrumente ter državam članicam nudijo pomoč s seminarji, vladnimi obiski in finančnimi sredstvi za izobraževalne namene. Ena izmed temeljnih konvencij, ki jih je OZN izdala, je **Konvencija zoper nezakonit promet mamil in psihotropnih snovi**, imenovana tudi Dunajska konvencija. S konvencijo je bil opredeljen pojem pranja denarja, vsebovala pa je določila, ki urejajo preprečevanje, odkrivanje in zatiranje pranja denarja. Omogočala je tudi mednarodno sodelovanje med državami članicami. S to listino se je torej začelo označevati dejanje pranja denarja kot kaznivo dejanje. Druga pomembna konvencija je Konvencija proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu in pranju denarja, katere namen je krepitev sodelovanja za učinkovitejše preprečevanje in zatiranje mednarodnega organiziranega kriminala, kar pomeni, da so bila predhodna kazniva dejanja širše obravnavana kot v Dunajski konvenciji.

EU je prispevala k boju proti pranju denarja predvsem s tremi izdanimi direktivami. Od držav članic zahtevajo uresničitev postavljenih ciljev na področju preprečevanja in odkrivanja pranja denarja, vendar način uresničevanja prepuščajo državam članicam. Pred izdajo direktiv pa je EU že sodelovala z različnimi organizacijami, ki delujejo na tem področju, kot so OZN, FATF in Svet Evrope. Prva direktiva je bila izdana leta 1991, naslednja leta 2001, zadnja pa leta 2005. **Direktiva 91/308/EGS**, iz leta 1991, je najpomembnejša. Z njo so uredili sporočanje sumljivih transakcij in drugih obveznosti s področja odkrivanja in preprečevanja pranja denarja v finančnih institucijah.

FATF je mednarodno telo, specializirano izključno za boj proti pranju denarja, oblikovanje in razvoj politike boja proti pranju denarja, ocenjevanje sprejetih ukrepov za preprečevanje in odkrivanje pranja denarja v državah članicah ter raziskovanje najnovejših trendov in tipologij pranja denarja. Je najpomembnejša svetovna organizacija za preprečevanje pranja denarja. Leta 1990 je skupina oblikovala **40 priporočil za preprečevanje pranja denarja**.

Priporočila zagotavljajo celoten sklop ukrepov proti pranju denarja. Ena najpomembnejših temeljnih nalog FATF je ocenjevanje ukrepov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja. In na podlagi teh ocen se priporočila nenehno spreminjajo, dopolnjujejo oziroma izboljšujejo.

Svet Evrope je prva mednarodna organizacija, ki je namenila veliko pozornosti prav pranju denarja. Pomembna je njihova **Konvencija št. 141**, ki je vsekakor en izmed najpomembnejših mednarodnih dokumentov na področju boja proti pranju denarja. Temeljna sporočila konvencije so: doseči enotnost med članicami Sveta Evrope, uporabiti sodobne in učinkovite metode na mednarodni ravni za boj proti hujšim kaznivim dejanjem, storilec odvzeti premoženjsko korist, pridobljeno s kaznivimi dejanji ipd. Ustanovili so ocenjevalno komisijo Moneyval. Gre za odbor strokovnjakov Sveta Evrope za ocenjevanje ukrepov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja ter financiranja terorizma. Pravna podlaga za ocenjevanje ukrepov s področja odkrivanja in preprečevanja pranja denarja so naslednji mednarodni standardi: priporočila FATF, Konvencija OZN zoper nezakonit promet mamil in psihotropnih snovi, direktive EU, Konvencija št. 141 o pranju, odkrivanju, zasegu in zaplembi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem.

Na koncu bi omenila še skupino Egmont, ki je nastala zaradi potreb po aktivnem sodelovanju, izmenjavi znanj in informacij ter dokumentacije. Članice skupine so posamezni uradi za preprečevanje pranja denarja iz različnih držav, ki posredujejo skupini informacije o pranju denarja.

2.2 Zakon o preprečevanju pranja denarja

Temeljni akt, ki ureja področje pranja denarja v Sloveniji, je Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (v nadaljevanju ZPPDFT). Vlada je že zgodaj začela postavljati sistem za preprečevanje in odkrivanje pranja denarja, in sicer je bil zakon sprejet leta 1994, v naslednjih letih pa je bil zakon večkrat dopolnjen in spremenjen. Večina sprememb je bila posledica uskladitve zakona z direktivami EU o preprečevanju pranja denarja, uskladitve zakonodaje s pripombami in predlogi ocenjevalne komisije Sveta Evrope (deluje pod kratico Moneyval) ter uskladitve s posebnimi priporočili FATF (Bem, 2006, str. 16). Predvsem zaradi uskladitve prejšnjega zakona s priporočili FATF, tretjo direktivo EU ter priporočili komisije Moneyval je nastal popolnoma prenovljeni Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma- ZPPDFT.

Slovenija je torej v zadnjih letih uvedla kar nekaj ukrepov na področju boja proti pranju denarja in ravno zaradi učinkovitega sistema je v državi malo primerov tovrstnega kriminalnega dejanja. Seveda pa je možnost za pojav tovrstnega kriminala v tej državi nizka tudi zaradi njene majhnosti. Tako sta bili od leta 1995 samo 2 obsodbi na področju pranja denarja. Urad RS za preprečevanje pranja denarja je dobro organiziran in

profesionalen. Deluje učinkovito in dobro sodeluje s policijo in ostalimi organi na področju pranja denarja (Evropski odbor za problematiko kriminala, 2010, str. 4-5). Tako je ocenil Moneyval, vendar pa je potrebno upoštevati tudi dejstvo, da je možno, da je tovrstnega kriminala v Sloveniji več, vendar ga oblasti niso odkrile.

V zakonu so opredeljeni ukrepi za odkrivanje in preprečevanje pranja denarja, ki se izvajajo pred oziroma pri sprejemanju, izročitvi, zamenjavi, hrambi, razpolaganju oziroma drugem ravnanju z denarjem ali drugim premoženjem organizacij. ZPPDFT pod pojmom organizacije šteje banke in njihove podružnice; hranilnice; družbe, ki opravljajo določene storitve plačilnega prometa, vključno s prenosom denarja; družbe za upravljanje investicijskih skladov; ustanovitelje in upravljavce vzajemnih pokojninskih skladov; borzno-posredniške družbe; zavarovalnice; družbe za izdajo elektronskega denarja; menjalnice; revizijske družbe in samostojne revizorje; koncesionarje, ki prirejajo posebne igre na srečo v igralnicah; prireditelje športnih stav; prireditelje iger na srečo po internetu; zastavljalnice ter družbe, ki opravljajo posle v zvezi z dejavnostjo dajanja kreditov, finančnega zakupa, oddajanja sefov ipd.

Organizacije morajo opravljati posamezne naloge, ki so določene v ZPPDFT, za učinkovito odkrivanje in preprečevanje pranja denarja. Te naloge so predstavljene v nadaljevanju.

2.2.1 Izvajanje ukrepov za poznavanje stranke

Temeljna naloga organizacij je izvajanje ukrepov za poznavanje stranke. Organizacija mora stranko identificirati, torej ugotoviti istovetnost stranke in preveriti njeno istovetnost na podlagi verodostojnih in objektivnih virov. Ugotoviti mora dejanskega lastnika stranke, pridobiti podatke o namenu poslovnega razmerja ali transakcije ter redno spremljati poslovne aktivnosti, ki jih stranka izvaja pri organizaciji. ZPPDFT določa pogoje, pod katerimi mora organizacija opraviti pregled stranke:

- pri sklepanju poslovnega razmerja s stranko;
- pri vsaki transakciji v vrednosti 15.000 evrov ali več, ne glede na to, ali poteka posamično ali z več transakcijami, ki so med seboj očitno povezane;
- pri dvomu o verodostojnosti in ustreznosti predhodno dobljenih podatkov o stranki ali dejanskem lastniku stranke;
- vedno, kadar v zvezi s transakcijo ali stranko obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma, ne glede na vrednost transakcije.

Po priporočilih in izkušnjah v svetu je najboljša rešitev za varovanje pred zlorabami poslovanja finančnih organizacij za pranje denarja dosledno preprečevalno ukrepanje v smislu načela »Poznaj svojo stranko« (Vreča, 1999b, str. 126).

ZPPDFT natančno opredeljuje, da se pod poslovna razmerja štejejo tudi registracije strank za udeležbo v sistemu prirejanja iger na srečo pri prirediteljih in koncesionarjih, ki prirejajo igre na srečo po internetu ali drugih telekomunikacijskih sredstvih.

2.2.2 Sporočanje podatkov Uradu

Naslednja pomembna naloga organizacij, opredeljena po ZPPDFT, je sporočanje podatkov Uradu RS za preprečevanje pranja denarja (v nadaljevanju Urad). Organizacije so dolžne poročati Uradu v naslednjih primerih:

- vsaki transakciji, ki se izvaja v gotovini in presega vrednost 30.000 evrov, in sicer takoj, ko je opravljena, najpozneje pa v treh delovnih dneh po opravljeni transakciji (to ne velja za revizijske družbe, samostojne revizorje ter pravne in fizične osebe, ki opravljajo računovodske storitve ali storitve davčnega svetovanja);
- vedno, kadar v zvezi s transakcijo ali stranko obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma, in sicer še pred izvedbo transakcije, in v sporočilu navesti rok, katerem naj bi se ta opravila. Takšno sporočilo se lahko izvede tudi po telefonu, vendar mora biti Uradu poslano tudi v pisni obliki najpozneje naslednji delovni dan;
- revizijske družbe, samostojni revizorji ter pravne in fizične osebe, ki opravljajo računovodske storitve ali storitve davčnega svetovanja, v vseh primerih, ko stranka pri njih išče nasvet za pranje denarja, to sporočijo Uradu takoj oziroma najpozneje v treh delovnih dneh od dneva, ko je stranka pri njih iskala nasvet.

2.2.3 Imenovanje pooblaščenca

Organizacije so za izvajanje posameznih nalog dolžne imenovati pooblaščenca in enega ali več njegovih namestnikov. Pooblaščenec mora biti oseba, ki izpolnjuje določene pogoje. Mora biti strokovno usposobljena za naloge preprečevanja in odkrivanja pranja denarja, poznati mora poslovanje organizacije na področjih, ki so izpostavljena tveganju za pranje denarja, ne sme biti pravnomočno obsojena ali v kazenskem postopku zaradi kaznivega dejanja ipd. Za kvalitetno ter pravilno delovanje pooblaščenca mu je organizacija dolžna zagotoviti neomejen dostop do vseh podatkov, informacij in dokumentacije, priskrbeti ustrezno informacijsko-tehnično podporo in podobno.

2.2.4 Skrb za izobraževanje in strokovno usposabljanje delavcev

ZPPDFT nalaga organizacijam tudi redno strokovno usposabljanje in izobraževanje vseh delavcev, ki opravljajo naloge preprečevanja in odkrivanja pranja denarja. Usposabljanje zaposlenih je pomemben preprečevalni ukrep.

Izobraževanje in strokovno usposabljanje delavcev je pomembna naloga organizacij, saj bodo le z obnavljanjem ter pridobivanjem novega znanja, zaposleni uspešni pri opazovanju

in odkrivanju nepravilnosti, ki se pojavljajo pri poslovanju podjetja. Tovrstna izobraževanja so potrebna predvsem zaradi napredka in razvoja novih metod pranja denarja, katere je potrebno predstaviti vsem zaposlenim, ki so v podjetju zadolženi za odkrivanje in preprečevanje pranja denarja.

2.2.5 Priprava seznama indikatorjev

Organizacije, odvetniki, odvetniške družbe in notarji so poleg ostalega dolžni sestaviti seznam indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja. Pri sestavi seznama sodelujejo tudi Urad, Banka Slovenije, Slovenski inštitut za revizijo ter ostali.

Pri sestavi seznama indikatorjev je potrebno izhajati zlasti iz načela poznati svojo stranko in njeno poslovanje. Pri sestavi seznama indikatorjev organizacije upoštevajo zlasti zapletenost in obseg izvajanja transakcij, neobičajno sestavo, vrednost ali povezanost transakcij, ki nimajo jasno razvidnega ekonomskega ali pravno utemeljenega namena oziroma niso v skladu ali so v nesorazmerju z običajnim oziroma pričakovanim poslovanjem stranke, in druge okoliščine, ki so povezane s statusom ali drugimi lastnostmi stranke. Seznam indikatorjev je potrebno tekoče prilagajati novim pojavnim oblikam pranja denarja (Ministrstvo za finance, Pravilnik, 2007, str. 5).

V nadaljevanju predstavljam seznam indikatorjev za prepoznavanje sumljivih transakcij, ki ga je izdalo Združenje računovodski servisov, in jih priporočajo tistim, ki delujejo na področju knjigovodstva, računovodstva, davčnega svetovanja in revizije.

- Stranka brez utemeljenega razloga ne odpre poslovnega računa tudi po preteku enega leta od vpisa družbe v sodni register.
- Stranka brez ekonomske ali pravne logike odpre ali vodi več računov ali posluje prek teh računov, ki v nasprotju s predpisi niso prikazani v bilancah.
- Stranka ne ve zanesljivo, kje se nahaja njena poslovna dokumentacija.
- Stranka v nasprotju s poslovno prakso prosi, da računovodja zanjo v svojem imenu in za svoj račun opravi transakcijo.
- Prekinitev pogodbe o sodelovanju zaradi zahteve po dodatnih pojasnilih o določenih transakcijah, brez drugih utemeljenih razlogov.
- Nepojasnen enkratni prihodek, ki presega 10-kratnik povprečne enomesečne realizacije preteklega leta iste dejavnosti, brez razširitve dejavnosti (ni novih zaposlenih, isti poslovni prostori ...).
- Nelogični odpisi terjatev in obveznosti, ki presegajo 10 % sredstev stranke.
- Ekonomsko ali pravno nelogično poslovanje stranke s subjekti iz držav, ki so znane po proizvodnji mamil.
- Ekonomsko ali pravno nelogično poslovanje stranke s subjekti iz držav, ki so znane kot

davčni raj (na primer: plačilo stroškov svetovanja ali stroškov za raziskave tržišča družbi, ki ne opravlja ali ne sme opravljati trgovske ali proizvodne dejavnosti v državi, v kateri je registrirana, ali fiduciarni ali drugi podobni družbi tujega prava z neznanimi lastniki ali upravljavci).

- Nelogični prilivi iz računov v tujini ali nelogični odlivi na račune v tujini, kjer stranka nima poslovnega partnerja.
- Nelogično opravljanje transakcij pod mejo, za katero je predpisana transakcija.
- Nelogično gotovinsko poslovanje, ki se izvaja pod mejo, za katero je predpisano sporočanje transakcij Uradu.
- Nelogično predčasno odplačevanje kreditov ali posojil.
- Dajanje posojil delničarjem ali zaposlenim, ki je v nasprotju s predpisi.
- Plačila za nedefinirane storitve ali plačila za večji obseg storitev, kot jih je mogoče dokazati.
- Stranka sklene pogodbo o življenjskem zavarovanju s plačilom enkratne premije in nato brez utemeljenega razloga predčasno prekine pogodbo.
- Če pri transakcijah ni nobenih dokazil oziroma so le-ta pomanjkljiva.

2.2.6 Varstvo in hramba podatkov

ZPPDFT določa, da ne smejo biti razkriti nobeni podatki, ki so bili sporočeni Uradu, ne s strani zaposlenih ali zavezancev, ne s strani oseb, ki so imele dostop do podatkov. V nadaljevanju zakona so določeni tudi roki hrambe podatkov v zvezi z zadevo pranja denarja.

Zahteve po zaupnosti so po eni strani dobre za organizacijo, ki je v postopku preiskave pranja denarja, saj tako ni oskrunjeno njeno ime, po drugi strani pa je to slabo za javnost. Javnost ima namreč občutek, da se ji nekaj prikriva in tako postane sumničava glede dogodkov, ki se odvijajo ter izgubi zaupanje v oblasti ter organizacije.

3 VLOGA REVIZORJA PRI PREPREČEVANJU PRANJA DENARJA

Računovodje in revizorji imajo pomembno vlogo pri preprečevanju pranja denarja, saj je njihova naloga poročati o prevarah in pranju denarja, ki jih odkrijejo pri svojem delu. Pomembno pa je dejstvo, da revizorjeva glavna naloga ni odkrivanje prevar v podjetju, vsekakor pa mora biti pozoren na vse nepravilnosti in se zavedati, da lahko odkrije takšno kaznivo dejanje, kot je pranje denarja.

Vse večji problem v svetu je ta, da ravno ta stroka vse bolj podlega temu kriminalnemu dejanju. Mitchell (1998, str. 590) ugotavlja, da se tako velike količine umazanega denarja ne morejo oprati brez pomoči računovodij. Kajti le-ti imajo dovolj široko znanje o svetovnem finančnem sistemu. Meni, da so računovodje tisti, ki so sposobni ustvarjati in upravljati z zapletenimi transakcijami, ki jih je težko prepoznati in nato izslediti prave

izvire nezakonito pridobljenega denarja. Prav tako ga skrbijo revizorji, katerih naloga je odkrivanje in poročanje o pranju denarja in podobnih prevarah, saj meni, da le-ti lahko hitro podležejo skušnjavi.

Po podatkih Urada za preprečevanje pranja denarja je v letu 2009 Uradu sporočilo gotovinske transakcije nad 30.000 EUR 39 različnih organizacij. S tabelo 1 prikazujem še nekaj pomembnih statističnih podatkov v zvezi s pranjem denarja v Sloveniji v obdobju 2005 - 2009.

Tabela 1: Statistični podatki o pranju denarja v Sloveniji v obdobju 2005 - 2009

Leto	2005	2006	2007	2008	2009
Št. kaznivih dejanj pranja denarja	5	5	3	16	39
Porast/upad glede na prejšnje leto	-	0	-40%	433%	144%
Škoda dejanja pranja denarja (v 1000 EUR)	89,90	-	450	1.520	3.404
Vsa kazniva dejanja gospodarske kriminalitete	6.115	8.471	7.962	7.459	9.259
Delež pranja denarja v celotnih kaznivih dejanjih (v %)	0,08	0,06	0,03	0,21	0,42

Vir: Poročilo o delu policije za leto 2006, str. 22; Poročilo o delu policije za leto 2007, str. 24 ter Poročilo o delu policije za leto 2009, str. 28.

V splošnem lahko rečem, da je število odkritih kaznivih dejanj pranja denarja od leta 2005 do leta 2009 naraščalo. Iz leta 2007 v leto 2008 je bila porast celo 433 %. V skladu z vsakoletnim povečanjem števila primerov pranja denarja je temu primerna tudi škoda, ki jo je povzročilo gospodarsko kaznivo dejanje pranja denarja. Ta je v letu 2009 znašala 3.403.600 EUR. Tudi delež primerov pranja denarja v celotnem številu kaznivih dejanjih narašča, vendar je ta številka še vedno pod 0,5 %, tako da vidimo, da pranje denarja ni največji problem v Sloveniji, kar se tiče gospodarske kriminalitete.

Torej, kot kažejo statistični podatki, število primerov pranja denarja vsako leto narašča. Kriminalci vseskozi razvijajo nove postopke, ki so vse bolj kompleksni in jih je težko izslediti. To pa so vse nevarnosti, s katerimi se revizor sooča pri svojem delu. Javnost se namreč zanaša na revizorje, da bodo te nepravilnosti v poslovanju družb pravočasno odkrili ter tako podali svoje mnenje o poštenemu delovanju družbe. Da revizor lahko uspešno revidira podjetje, je pomembno, da natančno spozna način delovanja te družbe, torej da pozna svojo stranko ter zna oceniti tveganje vpletenosti svoje stranke v pranje

denarja. ZPPDFT iz teh razlogov določa, da morajo nadzorniki organizacij sprejeti in objaviti smernice za analizo tveganja vpletenosti stranke v pranje denarja. Na podlagi tega je Revizijski svet Slovenskega inštituta za revizijo sprejel Smernice za analizo tveganja vpletenosti strank v pranje denarja (v nadaljevanju Smernice). Te Smernice so za revizorje pomembne, saj lahko revizijske družbe kaj hitro postanejo člen v verigi pranja denarja, s tem pa nanje prežijo nevarnosti, kot so:

- kazenski in disciplinski ukrepi proti revizijskim družbam in posameznim pooblaščenim revizorjem;
- civilne tožbe proti revizijskim družbam in posameznim pooblaščenim revizorjem;
- okrnitev ugleda in posledična izguba posla revizijskih družb.

3.1 Postopki revizorja pri preprečevanju pranja denarja

Odkrivanje in preprečevanje pranja denarja ter ostalih prevar ni revizorjeva glavna dejavnost in odgovornost. Odgovornost za to ima poslovodstvo. Mednarodni standardi revidiranja (v nadaljevanju MSR) pa opredeljujejo revizorjevo odgovornost za obravnavanje prevar pri reviziji računovodskih izkazov. Najpomembnejša na tem področju sta dva standarda, in sicer MSR 240 ter MSR 250. MSR 240 opredeljuje revizorjevo odgovornost za obravnavanje prevar pri reviziji računovodskih ukazov, MSR 250 pa upoštevanje zakonov in drugih predpisov pri reviziji računovodskih izkazov.

MRS 240 natančno opredeljuje naloge revizorja za odkrivanje pomembno napačnih navedb zaradi prevar ter jim posreduje postopke, katerih se morajo dosledno držati pri obravnavanju primerov takšne narave. V tem standardu je sicer navedeno, da imajo glavno odgovornost preprečevanja in odkrivanja prevar, v našem primeru pranja denarja, tako pristojni za upravljanje organizacije kot poslovodstvo. In poslovodstvo mora dajati ob nadziranju, ki ga izvajajo pristojni za upravljanje, velik poudarek preprečevanju prevar.

Naloga poslovodstva je delovati v najboljšem interesu lastnikov, vendar le-ti vse bolj dvomijo v poslovodstvo zaradi različnih metod prikrojavanja računovodskih izkazov, kot sta agresivno računovodstvo in celo računovodske prevare. Razlika med obema je, da agresivno računovodstvo ni prevara. Gre za iskanje lukenj v zakonih, dvoumnih razlag v standardih revidiranja z namenom izboljšati poslovni izid. Poslovodstvo ta način uporablja predvsem, kadar gre podjetju slabo ali pa če so bonusi poslovodstva odvisni od dobička.

Revizor mora biti pri revidiranju pozoren na kakršnekoli dejavnike, ki bi lahko nakazovali, da je v podjetju potekalo kaznivo dejanje pranja denarja. Khan (2001, str. 205) ugotavlja, da so najpogostejši primeri pranja denarja, ki jih revizorji lahko ugotovijo:

- po nepotrebem zelo zapletena organizacijska sestava;
- zapletene in nenavadne transakcije;

- transakcije brez tržne logike;
- transakcije s poslovnimi partnerji v določenih državah;
- gotovinske transakcije;
- ustanavljanje družb brez posebnega namena;
- dolga in nepotrebna potovanja v tujino;
- obrambna drža strank, ki jo sprašujemo.

Poleg omenjenih standardov urejajo postopke revizorja pri preprečevanju pranja denarja tudi že zgoraj omenjene Smernice za analizo tveganja vpletenosti stranke v pranje denarja (v nadaljevanju Smernice).

V nadaljevanju predstavljam postopke, ki jih mora revizor izvesti pri vsaki reviziji. Ti postopki so povzeti po MSR 240.

3.1.1 Ohranjanje poklicne nezaupljivosti

Revizorjevo neodvisnost so za uspešno in učinkovito revizijo poudarjali že v zgodovini. Tudi danes je tako, saj bi pomanjkanje neodvisnosti omadeževalo ali celo uničilo revizorjev ugled in bi lahko vplivalo na izgubo članstva v strokovnem združenju revizorjev. (Gunther & Moore, 2002, str. 4-7).

Revizor se mora pri pregledovanju računovodskih izkazov vseskozi držati določenih navodil za opravljanje tovrstnega dela. Pomembno je, da revizor ohranja poklicno nezaupljivost do revidiranega podjetja od začetka do konca svojega dela. Vedno mora imeti v mislih, da lahko odkrije razne nepravilnosti, tako napake kot prevare. Čeprav ima revizor predhodne izkušnje z revidiranim podjetjem, te nezaupljivosti nikakor ne sme zmanjšati ali izpustiti.

3.1.2 Razpravljanje v delovni skupini

Naslednja pomembna naloga pri opravljanju revizije je razpravljanje v delovni skupini. Člani delovne skupine se pogovorijo o dovzetnosti računovodskih izkazov organizacije za pomembno napačno navedbo zaradi prevare (MSR 240, 2006, str. 13). Ta razprava običajno poteka med ključnimi člani delovne skupine in v njej si člani izmenjujejo mnenja o različnih možnostih glede napačnih navedb zaradi prevare, proučujejo dejavnike, ki bi lahko vplivali na poslovodstvo, da se je zateklo k pranju denarja, proučevanju okoliščin, ki bi lahko nakazovale možnost prevar ipd.

Razpravljanje v delovni skupini bi lahko označila kot neke vrste timsko delo, saj člani predstavijo različne ideje, mnenja se izmenjujejo in tako lahko delovna skupina oblikuje najbolj primeren način oziroma pristop k določeni reviziji. To pa je vsekakor zmagovalna

kombinacija, prav tako pa je znano, da se delo najbolj uspešno in učinkovito opravi ravno znotraj tima.

Poleg razpravljanja v delovni skupini nekateri avtorji (Piccolo, 2010, str. 26) menijo, da je za uspešno odkrivanje in pregon spretnih prevar, kot je sam proces pranja denarja, potrebno sodelovanje revizorjev z ostalimi strokovnjaki, kot so preiskovalci in tožilci. Le če bodo delovali kot tim in tako združili svoja znanja in spretnosti, bodo lahko uspešni v boju proti kriminalcem.

3.1.3 Postopki ocenjevanja tveganj

Revizor mora oceniti tveganje, da je prišlo do prevare pranja denarja. To naredi tako, da v začetnih fazah planiranja revizije prepozna in oceni dejavnike tveganja prevare, ki bi lahko bili povezani z organizacijo ali okoljem. Na podlagi ugotovitev oblikuje potek revizije, tako da prilagaja obseg, cilje in postopke revizije (Piccolo, 2010, str. 26).

Podatke za oceno tveganja revizor pridobi pri poslovodstvu. Ugotoviti mora, na kakšen način poslovodstvo izvaja postopke za prepoznavanje in odziv na tveganja pranja denarja in na kakšen način skušajo ublažiti ta tveganja. Pomembno je, da proučijo prisotne dejavnike tveganja prevar v organizaciji, vsako nenavadno ali nepričakovano povezavo ter druge informacije, ki bi mu utegnile koristiti pri prepoznavanju tveganj zaradi prevare. Revizor izvaja poizvedbe pri poslovodstvu, notranji reviziji in drugih v organizaciji, kolikor je primerno, da ugotovi, ali poznajo kako dejansko, sluteno ali domnevno prevaro, ki vpliva na organizacijo (MSR 240, 2006, str. 16).

Revizorji po navadi uspešno ocenijo visoko tveganje prevar, vendar kmalu pride do problema, saj tem ocenam pogosto ne znajo prilagoditi svojih revizijskih postopkov (Hoffman & Zimbelman 2009, str. 812). Avtorja predlagata izvajanje metode »nevihta možganov« v fazah planiranja revizije. Menita, da bodo po opravljeni metodi revizorji lahko uspešno ocenili tveganje prevar. Ta metoda ima številne prednosti, in sicer lahko izboljša revizorjeve odločitve načrtovanja revizije ter mu pomaga pri oblikovanju bolj ustvarjalnih postopkov za odkrivanje prevar.

Avtorja menita, da mora revizor za proizvajanje bolj ustvarjalnih postopkov odgovoriti na 3 ključna vprašanja:

- Katere prevare se lahko pojavijo?
- Kako lahko poslovodstvo prikrije potencialne prevare pred standardno revizijo?
- Kako je lahko revizijski načrt prilagojen, da odkrijemo skrite prevare?

Ugotovitve »nevihte možganov« je potrebno dokumentirati ter se odzvati s prilagojenim revizijskim načrtom na ta ugotovljena tveganja. To vključuje spremembe v revizijskem programu, postopkih in primeren dvom med ocenjevanjem dokazov.

Poleg splošnega ocenjevanja tveganja prevar morajo revizijske družbe po določenih Smernic (Slovenski inštitut za revizijo, 2007, str. 4) opraviti analizo tveganja stranke pred vzpostavitvijo poslovnega razmerja ali pred izvedbo transakcije. Na podlagi opravljene analize revizijska družba postavi oceno tveganja vpletenosti stranke v pranje denarja. Na splošno se pri analizi presojujejo tile dejavniki, ki lahko vplivajo na tveganje:

- namen sklepanja posla;
- velikost posla oziroma obseg premoženja, ki je predmet poslovnega razmerja;
- obseg regulative oziroma raznovrstnost nadzora nad poslovanjem stranke;
- pogostost poslovnih razmerij oziroma trajanje poslovnega razmerja s stranko;
- poznavanje države in njene zakonodaje ter načina in pogostosti nadziranja stranke;
- uporaba podjetniških posrednikov ali drugih struktur, ki nimajo prave poslovne ali logične naloge pri izvajanju posla oziroma po nepotrebnem povečujejo zapletenost ali na drug način zmanjšujejo preglednost poslovanja;
- drugi dejavniki, ki bi lahko nakazovali tovrstna tveganja.

Revizor mora čim bolj spoznati svojo stranko, da lahko analizira tveganje vpletenosti stranke v pranje denarja. Sam izbere vire, s pomočjo katerih bo pridobival informacije o stranki, saj niso posebej predpisani. Postopki zbiranja informacij morajo seveda biti v skladu z zakoni. Pri iskanju podatkov za analizo tveganja stranke pa se mora revizor usmeriti v tri pomembna področja (Slovenski inštitut za revizijo, 2007, str. 3):

- tveganja, povezana z državo stranke
Upoštevati mora deželno tveganje. Sem spadajo države, v katerih niso v veljavi standardi preprečevanja pranja denarja, države z visoko stopnjo korupcije ali kaznivih dejanj ipd.
- tveganja, povezana z značilnostmi strank
Kadar stranka opravlja transakcije v nenavadnih okoliščinah, če organizacijska struktura stranke ne omogoča identifikacije pravega lastnika, kadar stranke uporabljajo predvsem gotovinsko poslovanje, sem spadajo menjalnice, igralnice, stavnice ... Kot tvegane stranke se obravnavajo tudi računovodje, odvetniki, davčni svetovalci, prav tako pa tudi neprofitne organizacije, ki nimajo organiziranega nadzora svojega poslovanja.
- tveganja, povezana s storitvami revizijske družbe
Bolj tvegane storitve revizijskih družb so tiste, ki se ne opravljajo zaradi zahtev

zakonodaje, ampak so bolj svetovalne narave, kot na primer davčno, računovodsko, pravno svetovanje, sodelovanje ali pomoč pri ustanavljanju podjetja ipd.

3.1.4 Revizorjeva ocena tveganja ter odzivi na tveganja

Na podlagi zbranih informacij, razkritij v računovodskih izkazih ter saldov na kontih revizor oceni, kakšno je tveganje pomembno napačne navedbe zaradi pranja denarja v podjetju.

Kadar revizor oceni tveganja pranja denarja oziroma drugih prevar, pride do naslednjih revizorjevih odzivov (MSR 240, 2006, str. 24):

- vrsto predvidenih revizijskih postopkov je treba morda spremeniti, da bi prišli do revizijskih dokazov, ki so zanesljivejši in ustrežnejši ali da bi prišli do dodatnih informacij za podkrepitev;
- čas postopkov preizkušanja podatkov je treba morda spremeniti;
- obseg uporabljenih postopkov kaže oceno tveganj pomembno napačne navedbe zaradi prevare (npr. povečamo velikost vzorca).

Kot sem že omenila, mora revizor ves čas revizijskega posla ohranjati poklicno nezaupljivost. Zavedati se mora, da posamezniki v organizaciji, ki so seznanjeni z običajnimi revizijskimi postopki pri poslih, utegnejo spretneje zakriti prevarantsko računovodsko poročanje. Zaradi tega mora revizor svoje postopke prilagajati določenim okoliščinam, torej uporabljati različne metode vzorčenja in izvajanje revizijskih postopkov na različnih lokacijah ali na lokacijah brez predhodne najave (MSR 240, 2006, str. 24). In ravno zaradi omenjenega vzorčenja revizor ne more izdati popolnega zagotovila, da je odkril vse bistveno napačne navedbe v računovodskih izkazih.

3.1.5 Presojanje revizijskih dokazov

Na podlagi opravljenih revizijskih postopkov in pridobljenih revizijskih dokazov revizor presodi, ali so ocene tveganj pomembno napačne navedbe na ravni uradnih trditev še primerne. Med drugim mora revizor presoditi tudi to, ali so bili med izvajanjem revizije drugi člani delovne skupine primerno obveščeni o informacijah in okoliščinah, ki nakazujejo tveganja pomembno napačnih navedb zaradi pranja denarja.

Revizor presodi, ali analitični postopki, ki se izvajajo ob koncu ali blizu konca revizije, ko se oblikuje končni sklep o tem, ali so računovodski izkazi kot celota skladni z revizorjevim poznavanjem poslovanja, nakazujejo prej neugotovljeno tveganje pomembno napačne navedbe zaradi pranja denarja (MSR 240, 2006, str. 31).

3.2 Obveščanje posloводства in pristojnih za upravljanje

Če je revizor prepoznal prevaro ali prejel informacije, ki nakazujejo, da prevara utegne obstajati, čim prej sporoči takšna spoznanja primerni ravni posloводства (MSR 240, str. 33). Katera je primerna raven posloводства, je stvar strokovne ocene revizorja, MSR pa nakazujejo, da je primerna raven najmanj ena raven nad osebami, za katere se izkaže, da so vpletene v sluteno prevaro. Posebej opredeljeno pa je, da se o zadevi čim prej obvesti pristojne za upravljanje v primeru, kadar je v prevaro vključeno posloводство, zaposleni, ki imajo pomembno vlogo pri notranjem kontroliranju, ali drugi, kadar prevara povzroča pomembno napačno navedbo v računovodskih izkazih. To obvestilo revizorja je lahko ustno ali pisno. V primeru, da obstaja dvom, da je v prevaro vpleteno samo posloводство, revizor presodi, ali naj pridobi pravni nasvet, ki bi pomagal primerno usmeriti njegovo ravnanje.

Področje pranja denarja v Sloveniji ureja ZPPDFT in v primeru, ko revizor ugotovi, da je prišlo do kršitve tega zakona, je potrebno o neupoštevanju predpisov poročati, kakor zahtevajo MSR 250. Revizor mora o kršitvi kar se da hitro obvestiti nadzorni svet, upravni odbor ali višje posloводство ali pa dobiti dokaze, da so pravilno obveščeni. To zahtevajo MSR 250 (2005, str. 9).

3.3 Poročanje državnim organom in organom pregona

Dolžnosti revizorja o poročanju oblastem so različno urejena v različnih državah. Revizorjeva poklicna dolžnost, da ohranja zaupnost naročnikovih informacij, lahko prepreči poročanje o prevari stranki zunaj naročnikove organizacije (MSR 240, 2006, str. 35). Toda v nekaterih okoliščinah takšno dolžnost razveljavi ustava, zakon ali sodišče. V takšnih okoliščinah utegne revizor potrebovati pravni nasvet, ki upošteva njegovo odgovornost do javnosti.

Revizor za poročanje Uradu ni dolžan ugotoviti natančno naravo okoliščin, na podlagi katerih je bil zaznan sum pranja denarja, oziroma mu ni treba zbrati trdnih zagotovil, da je naročnik res vpleten v pranje denarja. Dolžnost poročanja Uradu nastane že s samim sumom na pranje denarja.

Kadar revizor pri naročniku naleti na indikatorje vpletenosti v pranje denarja, mora o sumu nemudoma poročati svojemu nadrejenemu oziroma upravi revizijske družbe, s katero skupaj proučita potrebo in dopustnost po nadaljnjem poročanju, in sicer Uradu, nadzornim organom in uporabnikom revidiranih računovodskih izkazov.

V tabeli 2 so pregledno prikazani prijavitelji kaznivega dejanja pranja denarja v Sloveniji v obdobju 2003-2009.

Tabela 2: Število in delež zadev po prijaviteljih v obdobju 2003 – 2009

Prijavitelji	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Banke	37	74	75	123	157	175	151
Hranilnice	2	2	1	2	5	13	4
Pošta	-	-	-	2	2	2	2
Borzno posredniške hiše	2	4	2	-	-	1	-
Leasing	-	-	2	-	-	-	-
Igralnice	-	3	-	-	-	-	3
Turistične agencije in zavarovalnice	-	1	1	-	-	-	-
Revizorji in računovodje	4	-	-	-	-	2	-
SKUPAJ	45	84	81	127	164	193	160

Vir: Podatki iz poročila o delu Urada RS za preprečevanje pranja denarja 2008, str. 5 ter Podatki iz poročila o delu Urada RS za preprečevanje pranja denarja 2009, str. 5.

V letu 2009 je bilo na Urad sporočenih 160 sumljivih transakcij, ki so nakazovale na sum pranja denarja. Večino transakcij so, tako kot prejšnja leta, prijavile banke. Med prijavitelji pa v tem letu ni bilo revizorjev in računovodij. Do leta 2009 sta zabeleženi samo 2 leti, v kateri so bili prijavitelji tudi revizorji in računovodje, in sicer v letu 2003 so bile podane 4 prijave od skupnih 45 ter v letu 2008 samo 2 od skupnih 193 (Podatki iz poročila o delu Urada RS za preprečevanje pranja denarja, 2008, str. 5).

Pri zbiranju tovrstnih podatkov za ostale evropske države sem imela kar velike težave, tako da ne morem pokazati realne primerjave med državami. Sicer sem našla podatke za obdobje 1995-1999, pa čeprav so že dokaj zastareli, jih vseeno predstavljam. Petek (2004, 57-58) ugotavlja, da so bile sumljive transakcije prijavljene s strani računovodij in revizorjev samo v nekaj državah, kot so Belgija, Luksemburg, Nizozemska in Velika Britanija. V ostalih državah v tem obdobju niso prejeli nobene prijave s strani računovodij in revizorjev. Iz teh podatkov lahko sklepamo, da je imel revizor že v tem obdobju dokaj pomembno vlogo pri preprečevanju pranja denarja ter da se je te vloge zavedal, kar pa za ostale države ne morem reči.

Daleč največje število sumljivih transakcij so računovodje in revizorji v obdobju 1995-1999 prijavili v Veliki Britaniji, in sicer kar 341 v letu 1999. To število lahko pojasnim z dejstvom, da je Velika Britanija že leta 1993 zakonsko predpisala vlogo računovodij in revizorjev pri poročanju prevar in pranja denarja. Ta zakon je to stroko obvezal k poročanju o sumljivih transakcijah pristojnim organom (Mitchell, 1998, str. 590).

Iz tega lahko sklepam, da imajo to področje tudi danes dobro urejeno in uspešno. Ta sklep potrjuje poročilo Projektne skupina za finančno ukrepanje- FATF (2007, str. 3-5), ki pravi, da ima Velika Britanija razvito obširno pravno strukturo za boj proti pranju denarja, saj ima v svoji zakonodaji vpeljane elemente vseh temeljnih pravnih aktov na področju boja proti pranju denarja, kot je Dunajska konvencija. To je seveda potrebno, ker je za Veliko Britanijo znana visoka nevarnost pranja denarja. Glede na povečano število kazenskih pregonov in obsodb je njihov Urad za preprečevanje pranja denarja označen kot uspešen. Omeniti moram še to, da je bilo to poročilo izdano pred vpeljavo tretje direktive EU v zakonodajo Velike Britanije. Z njeno vpeljavo pa se je pomembnost revizorjev glede sporočanja sumljivih transakcij pristojnim organom vsekakor povečala.

3.4 Preiskovalna revizija

Zanimiva dejavnost na področju revidiranja prevar je preiskovalna revizija. Pojavila se je na račun velikih prevar, ki so se pojavile po letu 1970 v majhnih, srednjih in velikih podjetjih v vseh sektorjih. Ker je tako notranjim kot zunanjim revizorjem spodletelo preprečiti velike prevare, je Barlev (2004, str. 25-28) mnenja, da so na področju prevar potrebni strokovnjaki ter da je odgovor na te pomanjkljivosti preiskovalna revizija. Gre za preprečevanje, odkrivanje in merjenje prevar in ostalih nepravilnosti, kamor spada tudi kaznivo dejanje pranja denarja. Delo preiskovanja opravljajo predvsem zunanja preiskovalna revizijska skupina, ki jo sestavljajo pooblaščen revizorji, ki so izobraženi in imajo izkušnje na področju prevar. Cilji preiskovalne revizije so izslediti prevare, pranje denarja in financiranje terorizma.

Preiskovalna revizija se sooča z mnogimi problemi, eden izmed teh je najti nepravilnosti v velikih podjetjih, za katera je značilno veliko število finančnih zapisov in informacij. V takih primerih so ključnega pomena napredna računalniška orodja, razvita posebej za primere odkrivanja prevar. Pri pranju denarja je velik problem odkrivanje tehnike drobljenja zneskov (angl. *smurfing*). V te namene je bila izdelana programska oprema, ki lahko odkrije drobljenje zneskov, tudi tisto, ki je bilo izvedeno in razpršeno na več dni, celo več tednov.

Takšne in drugačne specifične revizije se vse bolj uveljavljajo po svetu, saj so vsaj v velikih podjetjih nepogrešljive. Še posebej pa v današnjem času, ko podjetja še vedno občutijo finančno krizo. To je pa vsekakor čas, ko morajo biti revizorji še posebej pozorni in previdni pri opravljanju svojega dela, saj je znano, da v takšnih razmerah število prevar narašča.

SKLEP

Pranje denarje je problem, s katerim se sooča cel svet, zato mora biti tudi zakonodaja mednarodno usklajena. Sodelovati mora torej čim več držav, če hočemo doseči želene rezultate. Slovenija sicer nima večjih težav s to kriminalno dejavnostjo, vendar je zelo dobro, da se zavedamo, da moramo imeti urejeno zakonodajo tudi na tem področju. Kar nam za sedaj dobro uspeva. Velikokrat se izkaže za dobro prakso, če se soočimo s problemom, preden nastane, ne pa kasneje, ko je mogoče že prepozno.

Problem pranja denarja je v tem, da prehitro nastajajo nove, kompleksne in težko izsledljive metode, ki pa se ne izvajajo več samo preko finančnega sektorja. Na podlagi teh odkritij je potrebno primerno prilagajati tudi zakonodajo. Zaradi takšnih prilagoditev in sprememb so postale odgovorne osebe za odkrivanje, preprečevanje in poročanje pranja denarja tudi revizijske družbe. Le-te imajo vse večjo odgovornost na tem področju.

Revizijska družba KPMG (2007, str. 3) ocenjuje, da se letno opere preko bilijon ameriških dolarjev prek preprodajalcev mamil, orožja in ostalih kriminalnih dejanj. Po nekaterih mnenjih strokovnjakov takšne ogromne količine ne morejo biti »oprane« brez vključevanja računovodij in ostalih strokovnjakov, ki s poznavanjem finančnega trga oblikujejo zapletene mreže transakcij, s katerimi zakrijejo nelegalne aktivnosti. Tako pride do problema, saj ima ta stroka tudi pomembno vlogo pri poročanju oblastem o prevarah in pranju denarja. Tako morajo biti revizorji previdni pri opravljanju svojega dela, saj je zaradi raznih prevar njihova stroka že utrpela razne graje, zaradi česar je postala javnost nezaupljiva in skeptična glede poštenosti njihovega dela.

Revizor mora biti posebej pozoren pri svojem delu na vsakršne majhne znake, ki bi utegnili kazati na napačne navedbe v računovodskih izkazih zaradi pranja denarja. V skladu s tem morajo potem izvajati točno določene revizijske postopke, prilagojene tej temi. Tudi pri poročanju morajo biti previdni, saj je le-to različno urejeno v posameznih državah. Poročati morajo o vidnih in potencialnih nepravilnostih. Prav tako jim škandali, v katerih so bili vpleteni revizorji, niso nič v pomoč. Ravno obratno, s strani javnosti ravno zaradi tega občutijo še večji pritisk po odkritju nepravilnosti v računovodskih izkazih. Problem je v tem, da se javnost ne zaveda dejstva, da revizorjeva osnovna naloga ni odkrivanje prevar. Glavno odgovornost za preprečevanje pranja denarja ima namreč poslovodstvo in pristojni za upravljanje v podjetju.

Revizijski postopki, ki jih revizor uporablja pri svojem delu, so predvsem dobro poznavanje stranke ter njenega poslovanja, saj bo le tako lahko dobro ocenil tveganje napačnih navedb. Zunanji revizorji so, poleg notranjih revizorjev in notranjih kontrol in inšpekcije, en izmed načinov odkrivanja korupcije. Zato se morajo seznaniti z notranjimi kontrolami, ki delujejo v organizaciji na področju pranja denarja, ter ugotoviti, če so ustrezno vzpostavljene in učinkovite. Nikakor pa ne sme izpustiti pogovorov z zaposlenimi

v podjetju, računovodji, finančniki, saj se je v ne malo škandalih na koncu ugotovilo, da so zaposleni sumili, da poslovanje podjetja ni tako nedolžno, kot je izgledalo navzven. Informacije, ki jih pri tem dobi, so podlaga za izbor postopkov za nadaljevanje revizijskega procesa.

Delo revizorjev je otežila tudi finančna kriza, ki še vedno kaže svoje zobe. Za ta čas je značilno povečanje prevar oziroma odkrivanje prevar, kot lahko zadnje čase beremo o raznih velikih podjetjih in obtožbah posloводства za pranje denarja. Ta čas bi lahko revizorji izkoristili in izboljšali svoj položaj v očeh javnosti, ki je v tem obdobju še posebej občutljiva na razne nepravilnosti in goljufije.

LITERATURA IN VIRI

1. Barlev, Y. (2004). The role of investigative auditing. *Credit control*, 25(6), 25-28.
2. Bem, S. (2006). Nekateri problemi preprečevanja pranja denarja. *Bančni vestnik*, 6, str. 16.
3. Compin, F. (2008). The role of accounting in money laundering and money dirtying. *Critical perspectives on accounting*, 19, 591-602.
4. Duhovnik, M. (2005). Revizorjeva odgovornost za odkrivanje prevar pri reviziji računovodskih izkazov. *Problematika finančnega kriminala v Sloveniji* (str. 39-53). Ljubljana: Fakulteta za policijsko-varnostne vede: Pravna fakulteta.
5. Committee of experts on the evaluation of anti-moneylaundering measures and the financing of terrorism (MONEYVAL) (2010, 17. marec). *Report on Fourth Assessment Visit of Slovenia: Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism*. Najdeno 24. junija 2010 na spletnem naslovu http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Countries/Slovenia_en.asp
6. Financial Action Task Force (2009). *FATF Annual report 2008-2009*: FATF. Najdeno 14. junija 2010 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/11/58/43384540.pdf>
7. Gospodarska zbornica Slovenije. *Seznam indikatorjev za prepoznavanje sumljivih transakcij*. Najdeno 4. maja 2010 na spletnem naslovu http://www.gzs.si/slo/panoge/zbornica_racunovodskih_servisov/6480
8. Gunther, J. & Moore, R. (2002). Auditing the auditors: Oversight or overkill?. *Economic & Financial Policy Review*, 1(5), 1-19.
9. Hoffman, V. & Zimbelman, M. (2009). Do strategis reasoning and brainstorming help auditors change their standard audit procedures in response to fraud risk?. *The accounting review*, 84(3), 811-837.
10. Kayrak, M. (2008). Evolving challenges for supreme audit institutions in struggling with corruption. *Journal of financial crime*, 15(1), 60-70.
11. Kazenski zakonik. *Uradni list RS št. 55/2008*.
12. Khan, S. (2001). Preprečevanje pranja denarja v Veliki Britaniji. *7. letna konferenca revizorjev: Zbornik referatov* (str. 203-205). Portorož: Slovenski inštitut za revizijo.

13. Koletnik, F. (2008). *Zunanje revidiranje*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
14. KPMG (2007, julij). *Global Anti-Money Laundering Survey 2007*. Najdeno 22. maja na spletnem naslovu http://www.kpmg.com.kh/files/Advisory_AntiMoneyLaundering2007.pdf
15. Lamberger, I. (2009). *Gospodarski kriminal*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
16. Mednarodni standardi revidiranja in mednarodna stališča o revidiranju (2005). *MSR 250: Upoštevanje zakonov in drugih predpisov pri reviziji računovodskih izkazov*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo. Najdeno 18. marca na spletnem naslovu http://www.si-revizija.si/revizorji/dokumenti/msr/prirocnik_medn_objav/2009/msr_250.pdf
17. Mednarodni standardi revidiranja in mednarodna stališča o revidiranju (2006). *MSR 240: Revizorjeva odgovornost za obravnavanje prevar pri reviziji računovodskih izkazov*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo. Najdeno 18. marca na spletnem naslovu http://www.si-revizija.si/revizorji/dokumenti/msr/prirocnik_medn_objav/4-msr/240_msr_06.pdf
18. Ministrstvo za finance (2007). *Pravilnik o izvajanju notranje kontrole, pooblaščenca, hrambi in varstvu podatkov ter upravljanju evidenc pri organizacijah, odvetnikih, odvetniških družbah in notarjih*. Ljubljana. Najdeno 17. julija 2010 na spletnem naslovu http://www.uppd.gov.si/fileadmin/uppd.gov.si/pageuploads/zakonodaja/predlogi/Predlog_pravilnika_o_izvajanju_notranje_kontrole_pooblascencu.pdf
19. Ministrstvo za notranje zadeve (2007, marec). *Poročilo o delu policije za leto 2006*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve. Najdeno 6. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/lp2006.pdf>
20. Ministrstvo za notranje zadeve (2008, februar). *Poročilo o delu policije za leto 2007*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve. Najdeno 6. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2007.pdf>
21. Ministrstvo za notranje zadeve (2010, marec). *Poročilo o delu policije za leto 2009*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve. Najdeno 6. julija 2010 na spletnem naslovu <http://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2009.pdf>
22. Mitchell, A. (1998). Sweeping it under the carpet: The role of accountancy firms in moneylaundering. *Accounting, Organizations and Society*, 23(5), 589-607.

23. Petek, D. (2004). *Vloga revizorja pri preprečevanju pranja denarja: magistrsko delo*. Maribor. Najdeno 19. junija 2010 na spletnem naslovu <http://www.epf.uni-mb.si/ediplome/pdfs/drev-petek-ditka-mag.pdf>
24. Piccolo, B. (2010). Working as a team to detect and prosecute fraud. *The Armed Forces Comptroller*, 55(1), 26-29.
25. Financial Action Task Force (FATF) (2007, junij). *Summary of the third mutual evaluation report: Anti-money laundering and combating the financing of terrorism: United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland*. Najdeno 20. julija na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/33/20/38917272.pdf>
26. Računovodja. *Vlada sprejela predlog zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma*. Najdeno 4. maja 2010 na spletnem naslovu <http://www.racunovodja.com/clanki.asp?clanek=1638>
27. Režek, D. (2002). Preprečevanje in odkrivanje pranja denarja. *Posvet Problematika odkrivanja in pregona gospodarske kriminalitete*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve RS, str. 149-161.
28. Sikka, P. (2009). Financial crisis and the silence of the auditors. *Accounting, Organizations and Society* 34(6/7), 868-873.
29. Slovenski inštitut za revizijo (2007). *Smernice za analizo tveganja vpletenosti stranke v pranje denarja in financiranje terorizma*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo. Najdeno 3. aprila 2010 na spletnem naslovu <http://www.si-revizija.si/revizorji/dokumenti/smernice-analiza-ident.pdf>
30. Šeme Hočevnar, V. (1997). Čisti ali umazani denar. *Gospodarski vestnik*, 27, str. 21.
31. Šeme Hočevnar, V. (2006). Globalizacija problema pranja denarja. *Bančni vestnik*, 12, str. 16.
32. Šeme Hočevnar, V. (2007). *Pranje denarja: Učinkovito odkrivanje in preprečevanje*. Ljubljana: GV založba.
33. Urad RS za preprečevanje pranja denarja (2009a, junij). *Podatki iz poročila o delu Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2008*. Ljubljana: Urad RS za preprečevanje pranja denarja. Najdeno 14. junija na spletnem naslovu http://www.uppd.gov.si/fileadmin/uppd.gov.si/pageuploads/predstavitev/letno_porocilo_2008_tiskovno.pdf

34. Urad RS za preprečevanje pranja denarja (2009b, julij). *Podatki iz poročila o delu Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2009*. Ljubljana: Urad RS za preprečevanje pranja denarja. Najdeno 14. junija na spletnem naslovu http://www.uppd.gov.si/fileadmin/uppd.gov.si/pageuploads/predstavitev/letno_porocilo_2009_tiskovno.pdf
35. Vreča, M. (1999a). O preprečevanju pranja denarja. *Bančni vestnik*, 4, str. 15-18.
36. Vreča, M. (1999b). Pranje denarja in revidiranje. *Revizor*, 4, str. 121-127.
37. Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma. *Uradni list RS* št. 60/2007.
38. Zakon o revidiranju. *Uradni list RS* št. 65/2008.